

ORHAN KOLOĞLU

MAMMA... Li... TURCHİ...
Annnneee... Türkler

İstanbul, 2019

Tarihçi
Kitabevi

Tarihçi Kitabevi Yayınları • 134

Genel Yayın Yönetmeni
Necip Azakođlu

Editör
Necip Azakođlu

Yayına Hazırlayan
Nevin Azakođlu

Kapak ve sayfa tasarımı
Çađlar Yalçın

Birinci Baskı: İstanbul, Nisan 2019

Boyutlar: 13,5 x 21 cm
Sayfa sayısı: 128

ISBN: 978-975-2466-27-2

Baskı ve cilt
İnkılap Kitabevi Baskı Tesisleri
Çobançeşme Mah. Altay Sk. No: 8 Yenibosna
BAHÇELİEVLER-İSTANBUL
+90 (212) 496 11 11
Sertifika no: 10614

© Yayın hakları Tarihçi Kitabevi'ne aittir.
Bu eserin bütün hakları saklıdır. Yayınevinden yazılı izin alınmadan
kısmen veya tamamen alıntı yapılamaz, hiçbir şekilde kopya
edilemez, çoğaltılamaz ve yayınlanamaz.

Tarihçi Kitabevi
Sertifika No: 17618

Moda Caddesi No: 104/A Moda/Kadıköy-İSTANBUL
Tel: 0216 418 68 86 GSM: 0530 370 74 11
www.tarihcikitabevi.com info@tarihcikitabevi.com

ORHAN KOLOĞLU

MAMMA... Li... TURCHİ...

Annnnee... Türkler

İstanbul, 2019

Tarihçi
Kitabevi

Orhan KOLOĞLU, 1928'de Kadınhan' da (Konya) doğdu. Galatasaray Lisesi'ni ve İstanbul Üniversitesi'ni bitirdi. Strasbourg Üniversitesi'nde Tarih doktorasını tamamladı.

Gazeteciliğe 1947'de başladı. Türkspor, Son Saat, Yeni Sabah, Milliyet, Yeni İstanbul, Aydınlik gibi gazetelerde çalıştı. 1964'de Basın ve Tanıtma Ataşesi olarak çalışmaya başladı. Roma, Karaçi, Paris, Londra, Beyrut'ta görev yaptı. 1972'de Milliyet'in Almanya baskısını başlattı. 1974'de Basın Yayın Genel Müdürlüğü'ne (BYGM) atandı. 1975-77 döneminde Bülent Ecevit'in Uluslararası İlişkiler Danışmanı olarak çalıştı. Libya'da, Türkiye'de ve dünyanın çeşitli üniversitelerinde hocalık yaptı. Tarih konularını inceleyen 80'den fazla yayımlanmış eseri vardır. Osmanlıca, Fransızca, İngilizce, İtalyanca, Almanca ve Arapça bilir.

Murat Bardakçı'nın belirttiği gibi *"Kitaplarının önemli özelliği belgeye dayanmasıdır; şahsi evrak hazinesi çok zengindir. Verdiği bilgiler ve yorumlar gayet sağlamdır. Gazeteci kökenli olduğu için Türkçeyi rahat kullanıp, merak uyandıracak şekilde yazmakta ve ilgi çekici konularda eserler üretmektedir."*

Türkiye Gazeteciler Cemiyeti (2 kez), Sedat Simavi, Yunus Nadi, Afet İnan Sosyal Araştırma ödüllerini kazanmıştır.

Son yıllarda çıkan eserlerinden bazıları:

- *Prusya'dan Enverland'a ve Günümüze Türk - Alman Tarihi* , Tarihçi Kitabevi, 2019
- *İstanbul Şehroğlanı ile Şehrkızı*, Tarihçi Kitabevi, 2017
- *Türk - Arap İlişkileri Tarihi*, Tarihçi Kitabevi, 2017
- *Osmanlıcadan Türkçeye Okuryazarlığımız*, Tarihçi Kitabevi, 2015
- *1915 Basınında Çanakkale*, Tarihçi Kitabevi, 2015
- *Hain'name* , Tarihçi Kitabevi, 2. Baskı, 2014
- *İlk Gazete İlk Polemik*, Kaynak Yayınları. 2014
- *Tamga Pençe Tuğra İmza*, Tarihçi Kitabevi, 2013
- *Curnalcilikten Teşkilatı Mahsus'a'ya*, Kırmızı Kedi, 2013
- *Türk Korsanları*, Tarihçi Kitabevi, 2012
- *İslam Aleminde Masonluk*, Kırmızı Kedi, 2012
- *Üç İttihatçı*, Kırmızı Kedi, 2011
- *Arap Kaymakam*, 2. Baskı, Aykırı Yayınları, 2011
- *Avrupa Kiskacında Abdülhamit*, 3.Baskı, İletişim Yayınları, 2008
- *Osmanlı'dan 21. Yüzyıla Basın Tarihi*, Pozitif Yayınları, 2006

İÇİNDEKİLER

ÖNSÖZ	7
ZİYARETÇİDEN KORKU	9
“SUSUZ YAZ” KAZANINCA	11
ÖNCE İSTANBUL’UN FETHİ	16
AMERİKA’NIN “MAMMA...”YA KATKISI	18
FATİH’E YAKIŞTIRMA	21
YÜZLERCE ELÇİ RAPORU	24
TÜRK, VENEDİK YOLUNDA	28
FATİH’İN İTALYA SEFERİ	33
İTALYAN KARA SEFERİNE ÇIKAMAYINCA	38
NAPOLİ ORDULARINDA TÜRKLER	41
NAPOLİ’NİN GÖZCÜ KULELERİ	43
TÜRK MAĞARASI VE TÜRK’ÜN ELİ	46
DAĞLIK BÖLGEDE BİLE TÜRK	52
TÜRK’ÜN AVRUPA’DAN İNİŞİ	58

TÜRK BAYRAĞINI BENİMSEYENLER	63
GELA: NÜFUSUNUN ¼'Ü TURCO... AMA...	67
AKDENİZ HAKİMİYETİ YARIŞI	71
KIBRIS'I KAYBEDİNCE	74
AVRUPA'NIN LEPANTO ZAFERİ	76
İTALYA'DA AVRUPA'DAN FAZLA SEVİNÇ	82
KILIÇ/ULUÇ ALİ MACERASI	88
KILIÇ ALİ MÜSLÜMAN AMA... TURCO'LAR	90
CANAVARLAR PARKINDA TÜRK ESİRLERİN ESERLERİ	93
TÜRK'Ü SOSYALİZME DAVET: 16. YY	96
KORSAN, KIZ KAÇIRIR	100
GELİN KAYINPEDER ÇEKİŞMESİ	103
HAREMDEN KAÇIRMA HİKÂYESİ	105
GELELİM HÜRREM SULTAN'A	108
MASON'A KATILIP TÜRK'Ü ETKİLEME	111
LİBYA'YA GÖZ DİKİNCE	116
XXI. YÜZYILDA HÂLÂ OPERADAN GÜNLÜK YAŞAMA TÜRK	119

ÖNSÖZ

1960'ların başı... Roma'da Türkiye'nin Basın Ataşesi görevindeyim. Gazetelerin yayınlarını yakından izliyorum. Başlıkta gördüğünüz feryada sıkça rastlamak beni şaşkına çevirmişti.

Avrupa'nın İkinci Dünya Savaşı'nın ardından ikiye bölündüğü yıllardı. Alman lider Hitler ile İtalyan lider Mussolini'nin Bolşevik Sovyetleri ortadan kaldırıp dünya lideri olmayı hayal ederken kendi iktidarlarını yok ettikleri dönemdi. Hem de Avrupa'yı ortasına kadar esirleştirdikleri yıllar... Türkiye'nin ise Atatürk'ün kurduğu Cumhuriyet'i demokrasiye dönüştürdüğü ve bütün dünyadan onay aldığı dönem... Hepsiyile dost olarak... Öyle ki, Amerika ve İngiltere'nin çabalarına rağmen savaşa sürüklenmemiştik.

Buna rağmen insanları Türk'ten korkmaya çağıran bir mesajın yaygınlaşması beni şaşırtıyordu. Papalığın arşivlerinde, İtalyan Hariciyesi'nin arşivinde ve özellikle Venedik'teki kaynaklarda derinliğine araştırmaya giriştim. Daha sonraları, 1980'lerde de 2010'larda da aynı feryada rastlamak, konuya çok derin bir tarih araştırmasıyla girmek gerektiğini kanıtlıyordu. Ben de yüzyıllar öncesine yöneldim.

Yine de en büyük etkiyi yaratan ilk tanıklığım konusuyla işe girişeceğim.

Orhan KOLOĞLU

ZİYARETÇİDEN KORKU

1960'larda Türk Jandarma subaylarından kurulu bir heyet İtalya'yı ziyaret etti. Her resmi ziyaret gibi bunun da programında bir sürü resmi daire ve bir sürü fabrika vardı. Dünyada her iklim ve rejimde değişmeyen tek şey, resmi davetlerin programıdır.

Bizimkileri de aldılar, bir hayli dolaştırdılar ve günlerden bir gün, taşınır telsiz makineleri imal eden tanınmış bir fabrikaya götürdüler. Doğrusu buna sadece zoraki bir ziyaret denemezdi, köyler arası devriyeler için çok önemli bir konuydu. Subaylarımız bir askeri otobüs içinde fabrikaya girdikleri zaman, normal dışı bir sessizlik vardı. Fakat onlarla birlikte bir hareket, bir çatışma hissedildi. Rehber izah etmek zorunda kaldı: "İşçiler grev halindeydi ve askeri bir aracın fabrikaya girmesini, patronun greve askeri müdahalesi olarak yorumlamışlar, durumdan sendikayı haberdar etmişlerdi."

Olayın iç yüzünü araştırmak ihtiyacını hissetmeyen sendika, patronu şiddetle protesto eden bir bildiri yayınladı. Sosyalist basın derhal işe karıştı. Sosyalist Partisi'nin sözcüsü AVANTİ, grevcilere baskı iddialarını uzun uzun sütunlarına aksettirdi. Fabrika idarecileri, "mallarımızı çok beğenen Türk subayları" diyerek, reklam fırsatını da kaçırmadan açıklama yaptılar.

Sendikanın ve solcu basının büyük bir gafını yakalamanın sevinci içinde, ertesi gün merkez ve sağcı basın harekete geçti. SE-COLO D'İTALIA, "Avanti, Türklerden ürktü", "Mamma Li... Carabinieri = Anne.... Jandarmalar" başlıklı bir yazıyla alay ediyordu. *Il Quotidiano*, *Il Globe*, *Il Tempo*, hep kaleme sarıldılar. Haber veya fıkralarının başlıkları hep birbirine benziyordu:

“Sendika telaşta; ... Mamma li Turchi; = Anneee Türkler!” İl *Messaggere* daha da ileri gitmiş, bu Türk korkusunu anlatıyordu: “Neredeyse bugün, 1964 yılında, Roma’da bile Türklerin, kendileriyle karşılaşanlara şuur ışığıny kaybettirecek korku yarattıkları iddia edilecek: Bugün, 1964 yılında, Roma’da bile... Rakiplerimiz, Türklerin elbiseleri arasından jandarma bölükleri görüyorlar.”

Ertesi gün Avanti karşı hücuma geçti. Artık konu Türklerden uzaklaşmış, i politikanın tükenmez tartışma yollarına girmişti.

“SUSUZ YAZ” KAZANINCA

Aradan iki ay geçti. Temmuz’da, dünyaya açık Berlin Film Festivali yarışını Necati Cumalı’nın “Susuz Yaz” filmi kazandı. Dünyada şaşkınlık, İtalya’da hiddet sonsuzdu... Film piyasasında Amerika’nın peşinden ikinciliği kimseye kaptırmamak için çırpınan Cinecitta, tek bir armağan alamamıştı. Hele yeni DİVA=İLÂHE Claudia Cardinale’ye yüz verilmemiş olmasını affedemiyordu. İtalyan radyosunun tanınmış sinema kritiği Bersani mikrofonda, basın ise manşetlerinde sonucu şöyle verdiler:

“Berlin Festivali, ANNE TÜRKLER = MAMMA Lİ TURCHİ feryatları arasında sona erdi.”

İtalyan lisanına Türk etkisiyle yerleşen deyimler arasında “Mamma li Turchi”, korku, hayret, şaşkınlık ifadesi olarak en çok kullanılanlardan biridir. Korsanlık kanunlarının bütün dünyaya hakim olduğu devrede kendi yaptıklarını hak, aynını yapanları suçlu görme mantığı, bu deyimi yüzyıllar ötesinden beri yaşatmıştır.

O devrede gerçekten yalnız Türkler mi insanlara korku salıyordu? Acaba İtalyan korsanlığı veya diğer korsan kanunları Türkle-rinkinden farklı ve daha mı insafliydi?

Sorunun cevabını, bir İtalyan yazarın, Amanda Stefani’nin Roma’nın İl Tempo gazetesinde yayınlanan makalesinden nakledeceğim. Yazar, Yugoslavya’daki okul kitaplarında Venediklilerin esircilikte dünyanın en vahşi milleti olarak, hem de -kendi deyişle- Türklerden de daha fena olarak tanıtılmasından şikayetçi... Diyor ki:

“Ivo Makek’in ilkokul sınıfları için “*Yüzyıllar İçinden*” isimli tarih okuma kitabının 184. Sayfasında, Slavların düşmanları arasında “en kötülerinin Venedikliler” olduğunu öğreniyoruz. Hatta bir anlaşmazlık olmaması için, Türklerden de daha kötü oldukları özellikle belirtiliyor.”

Küçük Vade (bir çocuk ismi), arkadaşlarına şöyle anlatıyor: “Gece olmuştu. Dalgalar hafifçe sahillerimize vuruyor, karadan gelen bir rüzgâr yosun kokularını taşıyordu. Kıyıda biraz içeride sakin bir köycük, bir kenara sıkışmış uyuyordu. Sadece Ağustos böcekleri şarkı söylüyordu, köylüler dinleniyorlardı.

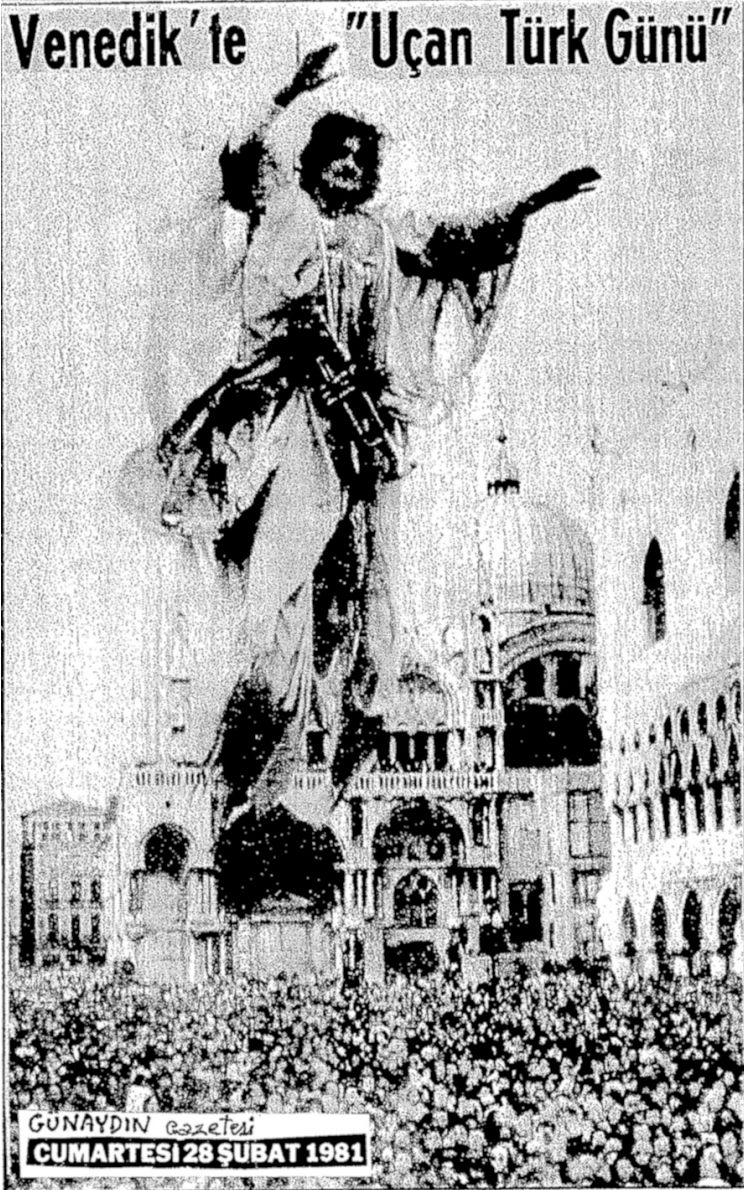
Denizde gizlice, sessizce ilerleyen ince birkaç gölge görüldü. Birkaç gemi... Dişlerine kadar silahlı Venedikliler sahile indiler. Fısıltıyla konuşuyor ve köye doğru ilerliyorlar... Sonra feryatlar, ağlamalar, imdat sesleri... Arada bir erkeklerin inleyişleri, kadınların bağırışları, çocukların ağlayışları apaçık iştiliyor.

Sabah olurken, saçları dağılmış erkeklerden, ağlayan kadın ve çocuklardan kurulu uzun bir sıra kıyıya yaklaştı. Boyunlarından iplerle birbirine bağlıydılar. Bazıları kurutulmuş et, büyük ekmekler, buğday çuvaları, yağ ve şarap fiçileri gibi şeyler taşıyorlardı. Venedikli askerler sıranın yanlarından yürüyor, bazıları peynir, bazıları elma yiyorlardı.

Dolu ağızlarıyla esirlere bağırıyor, uzun kamçılarıyla dövüyorlardı.

Artık bir daha kendi çayırlarının kokusunu koklamayacak ya da koyunlarının gümüş çanlarını işitemeyeceklerdi.”

Bu tutkunun sebebini tarihte aramak zorundayız.

Binlerce İtalyan "Türk uçuyor" diye tezahürat yaptı

Görsel 1

DİZİN

A

Abdülhamit, 4, 111, 114.
 Alan Brusini, 35, 62.
 Alberta, 105, 106, 107.
 Aldo Cocchia, 76, 77.
 Aldo Valeri, 75.
 Amalfi, 45.
 Amanda Stefani, 11.
 Ancona Dükahğı, 29.
 Andrea Vicentino, 83, 86.
 Angelo Turco, 67.
 Arezzo, 53.
 Arnaldo Bruschi, 94.
 Assisi, 53, 54.
 Autoscuola del Turco, 68.
 AVANTI, 9.
 Aziz Matteo, 46.

B

Barbaros, 22, 26, 45, 49, 50, 51, 71, 87,
 107, 108.
 Batacchi, 45.
 Bellini, 23, 31.
 Benedetto Croco, 97.
 Bertolde, 31.

C

Ca d'Oro, 31.
 Capoleone, 112, 114.
 Capri, 45.
 Castelammare, 22.
 Civitavecchia, 41.
 Claudia Cardinale, 11.
 Crotone, 87, 88.

D

Dionisio Ponzio, 98.
 Donato Vaglioli, 46.

E

Ekrem Çabey, 39.
 Emanuel Carasso, 112.
 Emrah Safa Gürkan, 19.
 Ernest Koligi, 34.
 E.Rossi, 22.

F

Fabrizioni Sarazani, 86.
 Federico II, 53, 54.
 Firenze, 24.
 Flavia Gaetani, 51.
 Floransa, 24, 44, 93.
 Fondaco dei Turchi, 29.
 Fondi, 21.
 Formia, 21.

G

Gaeta, 21, 46, 49, 51.
 Gedik Ahmet Paşa, 33.
 GELA, 6, 67.
 Gennaro Finamore, 44.
 Gian Domenico, 95.
 Gianondrea Doria, 80.
 Giofranco Morosini, 26.
 Giorgio Vasari, 83.
 Giovan Donigi, 88, 89.
 Giovanni B. Bronzini, 103.
 Giovanni Bettini, 93.
 Giovanni Fochinetti, 72.
 Girolamo Aleandro, 72.
 Girolamo De Rada, 38, 39.
 Granada, 22.
 Grotta del Turco, 46.
 Guiseppe Gatteri, 23.
 Gustave Valente, 87.

H

Hammer, 62.
 Hitler, 7, 116.

I

Iacopo Tintoretto, 83.
 Isonzo, 35, 59, 62.
 Italia Risorta, 110.
 Ivo Makek, 12.

İ

İskender Bey (Giorgio Castriota
 Skandarbeg), 38.

K

Kalabriya Dükü Alfonso, 41.
 Kardinal Bessarion, 17.

Kardinal Paolo Fregoso, 41.
Keçecizade Fuad Paşa, 111.
Kleanti Skaliyesi, 111.

L

La Montagna Spaceata, 46.
Lepanto, 22, 75, 76, 77, 78, 80, 82, 83,
84, 85, 86, 87, 91, 92, 93, 94.
Ludovico Beccadelli, 72.

M

Malta, 27, 71, 101.
Manoli Blessi, 80.
Marcantonio Bragadino, 75.
Marc Antonio Pigafetta, 26.
Margherita di Giovanni Marsili, 107.
Matyas, 35, 58.
Messina, 44.
Michelangelo, 21.
Moena, 63, 64, 65.
Monte Fortini Kontu Giacomo, 41.
Mussolini, 7, 116.

N

Necati Cumalı, 11.

O

Orlando, 46.
Ortona, 71.
Ostia, 21, 22.
Otranto, 21, 28, 33, 34, 35, 37, 39, 41,
54, 102.
Ouchy Antlaşması, 116.

P

Palazza Ducale (Dük Sarayı), 29.
Paole Veronese, 83.
PARCO DEI MOSTRI, 93.
Pensivinio, 105.
Pescara, 71.
Pietro Canonica, 125.
Piyale Paşa, 71.
Potenza, 54.
Preveze, 22, 72, 77.
Prof. Babinger, 29.

R

Reinarth, 23.
Relazioni Degli Ambasciatori, 24.
Renato Fioretti, 28.
Roberto Malatesta, 41.
Rodocanacchi, 33.
Roma, 4, 7, 10, 11, 17, 18, 21, 22, 33, 38,
41, 42, 43, 45, 46, 49, 52, 60, 61,
63, 67, 68, 70, 77, 82, 83, 86, 87, 92,
93, 94, 107, 124, 125.
Rossini, 118.

S

Sami Bashota, 39.
San Marino, 29.
San Michele Kulesi, 21.
Santa Chiara, 54.
Savua, 32.
Scibilia, 99, 100, 101.
Scuola degli Albanesi, 34.
SECOLO D'ITALIA, 9.
Sen Piyer Kilisesi, 21.
Serdar Mustafa Paşa, 75.
Şerif Senusi, 116.
Sokullu, 76.
Stamboul, 114.
STİLO, 95.
SUSUZ YAZ, 5, 11.

T

Telfa, 41.
Tiziano, 83.
Tremiti, 71.
Tricesine, 35.
Turgut Reis, 29, 72.

U

Uluç (Kılıç) Ali, 26, 72.

V

Vaste, 71.
Vatikan, 33, 83, 86.
Venzone Kilisesi, 59.
Vicino Orsini, 94.
Vincenzo di Delia, 102.
Voltaire, 103.

Y

Yılmaz Öztuna, 29.